

MERCANTILITZACIÓ I PRIVATITZACIÓ DE L'EDUCACIÓ¹

Ignacio Fernández de Castro
De Equipo de Estudios

"A.- ANTECEDENTS

La mercantilització i la privatització estan íntimament relacionades entre si. En els alborns de la modernitat els tres elements sobre els quals originàriament arrenca la mercantilització com a procés: les mercaderies, els mercats i els mercaders, reneixen units al procés de privatització amb què la burgesia, com a classe ascendent, trenca la dominació d'allò públic que l'absolutisme dels monarques manté a Europa al final del feudalisme.

Els mercaders són els primers "emprenedors" que no se serveixen de les armes i dels exèrcits, ni dels déus i dels seus missioners, en les seves aventures expansives. Compren per vendre i posen en circulació els excedents i en enriquir-se comprant i venent les mercaderies pel seu valor, inventen, amb Ricardo i Marx, la plusvàlua i el Capital.

Les mercaderies són l'objecte privatitzat de la seva activitat. A l'ocupació, al descobriment, a la conquesta, a la producció, a l'herència, a la donació, al premi, al regal i al bescanvi, com a fonts de l'apropiació privada dels béns, s'afegeix en les mercaderies la condició de poder ser venuts i comprats per cedir o aconseguir així la possibilitat privada d'utilitzar-los, consumir-los o usar-los.

Els mercats, lloc i mecanisme per als intercanvis i l'activitat emprenedora dels mercaders, s'estenen i s'especialitzen i en ells s'inventa el valor, els equivalents generals, les monedes, el crèdit i per la seva mediació el capital circula i el capitalisme es globalitza.

"...triomfen els alumnes que millor s'ajusten als nous criteris discriminadors dels empresaris."

[...] B.- MERCANTILITZACIÓ DE L'EDUCACIÓ

[...] La mercantilització del sistema d'ensenyament es posa de manifest en què el desenvolupament ple de la personalitat dels alumnes deixa de ser l'objectiu principal del procés d'ensenyament cedint aquesta posició a la seva contribució, mitjançant l'especialització professional dels seus alumnes, al desenvolupament de la capacitat

Inauguració del Fòrum Social Ibèric.

econòmica competitiva de la societat, tant en la producció de mercaderies, com en la conquesta dels mercats internacionals.

Les conseqüències en el sistema han estat les següents:

- ✓ La lluita conservadora per la reducció dins el sistema de l'etapa comprensiva (l'educació per a tots) a favor de les etapes i organització selectiva (selecció dels millors i exclusió dels pitjors).
- ✓ Acomodament en general dels itineraris educatius i formatius a les necessitats de les empreses tal com aquestes es manifesten en el mercat de treball.
- ✓ Conversió de l'objectiu general de la "igualtat" de les persones en la seva qualitat de subjectes, per la "igualtat d'oportunitats" com a objectiu de l'etapa inicial i per la "competitivitat selectiva" objectiu de l'etapa conclusiva del sistema. En definitiva, la desigualtat social originària, que s'intenta que desaparegui en la primera etapa, se substitueix per la desigualtat social que es produeix en l'etapa conclusiva per la carrera competitiva discriminadora en què triomfen els alumnes que millor s'ajusten als nous criteris discriminadors dels empresaris.
- ✓ El sistema d'ensenyament acaba així reconvertint-se, no en un mercat educatiu, sinó en un mecanisme de producció de la mercaderia "força del treball" o si es prefereix "capacitat de treball", una mercaderia destinada al mercat de treball.

C.- PRIVATITZACIÓ DE L'EDUCACIÓ

La relació entre els dos processos, la mercantilització i la privatització té com a conseqüència que el procés de privatització s'entengui gairebé exclusivament relacionat amb **la titularitat** dels centres constituents del sistema. Així el procés de privatització s'entén com un augment relatiu dels centres de titularitat privada o la disminució relativa en el sistema d'ensenyament dels centres de titularitat pública (titularitat de l'Estat, de les autonomies o dels municipis).

El "concert", és a dir, el concertar per la titularitat pública del sistema amb centres de titularitat privada perquè aquests centres realitzin "ensenyament públic" a canvi de rebre una subvenció, crea un "desconcert" en l'anàlisi, ja que introdueix l'adjectivació de públic o privat, no per la titularitat, sinó per la seva aplicació perquè l'ensenyament que s'imparteix sigui per a tots (ensenyament públic i per això gratuïta) o privada (només per als que puguin pagar-la per estar presents amb les seves ofertes en un mercat educatiu o estar supeditades les seves admissions d'alumnes a les condicions que imposa el seu titular privat).

La condició pública dels centres d'ensenyament, pens, no depèn de la titularitat institucional dels centres, ni tampoc només que l'ensenyament que imparteixin sigui per a tots i gratuït, ja que pens que avui es manifesta una condició que afecta qualsevol col·lectiu de membres de la societat, siguin públics o privats, i, per això, als centres d'ensenyament i al sistema educatiu.

[...] D.- OBJECTIUS ESTRATÈGICS

Els objectius estratègics són aquells que en tot moment marquen el "sentit" de cap a on han de dirigir-se les reformes que es projecten i que en cada moment constitueixen les polítiques educatives corresponents.

"...que el sistema d'ensenyament deixi de tenir com a objectiu el produir aquestes mercaderies..."

En el cas del sistema d'ensenyament i en la seva relació amb la mercantilització i la privatització objecte d'aquesta reunió reflexiva, pens que almenys cal tenir en compte dos objectius estratègics que serveixin com a referent de cap a on han de dirigir-se les reformes que actualment es discuteixen:

Un seminari del Fòrum.

- ✓ El primer, la necessitat que se suprimeixi el mercat de treball, és a dir que deixin de considerar-se mercaderies les persones o algunes de les seves capacitats tal com la força de treball. Això suposa que el sistema d'ensenyament deixi de tenir com a objectiu el produir aquestes mercaderies i es dirigeixin a proporcionar als seus alumnes el desenvolupament ple de la seva personalitat.
- ✓ [...] El segon, sembla necessari que totes les relacions entre persones o *membres* de l'espècie humana i molt especialment les destinades a conformar col·lectius per a la realització conjunta d'activitats, tant les relacions públiques com les privades, siguin plenament democràtiques.

Aquestes dos objectius estratègics suposen que les polítiques educatives han de tenir en compte la progressiva modificació dels continguts de l'ensenyament perquè tots aconseguixin el desenvolupament ple dels alumnes, la seva diversitat i la seva condició de subjectes. [...] Aquesta conclusió suposa una profunda modificació de les actituds i teoritzacions que l'esquerra té sobre el que és públic i el que és privat."

¹ S'han transcrit fragments de la ponència. Per llegir-la completa s'ha d'anar a www.fsipe.org □